DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-10-74-50>

УДК 37.01

Кашперук Н.А.

Миколаївський національний університету імені В.О. Сухомлинського

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЗВО (НА ПРИКЛАДІ ІСТОРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ МНУ ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО)

Анотація. Досліджено та проаналізовано формування національно-патріотичної свідомості студентської молоді в умовах сучасного закладу вищої освіти. Національно-патріотичне виховання включає в себе соціальні, цільові, функціональні, організаційні та інші аспекти. Охоплює своїм впливом усі покоління, пронизує всі сторони життя: соціально-економічну, політичну, духовну, правову, педагогічну, спирається на освіту, культуру, науку, історію, державу, право. Це передбачає визначення і реалізацію першочергових і перспективних заходів, спрямованих на формування активної життєвої позиції молодих громадян, психологічної готовності до добровільного вступу на державну, військову службу та зразкове виконання службових обов'язків. Пріоритетність цього напрямку і шляхи впровадження виховання представлено у «Національній доктрині розвитку освіти України», «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», «Національній програмі патріотичного виховання громадян, розвитку духовності», Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту». Для Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського є традиційною практикою проведення заходів, які пов'язані з українськими народними традиціями. Викладачі та студенти мають можливість реалізувати національно-патріотичне виховання і завдяки культурним і науковим установам міста.

Ключові слова: патріотичне виховання, національна свідомість, студентство, наукові установи, просвітницькі заходи, МНУ імені В.О. Сухомлинського.

Kashperuk Nazar

Mykolaiv V.O. Sukhomlynskyi National University

FORMATION OF NATIONAL-PATRIOTIC CONSCIOUSNESS OF STUDENT YOUTH IN MODERN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS (ON THE EXAMPLE OF THE HISTORICAL FACULTY OF THE MYKOLAIV V.O. SUKHOMLYNSKYI NATIONAL UNIVERSITY)

Summary. National patriotic education is based on the history of formation of the Ukrainian nationhood, history Ukrainian Cossacks, heroism of the liberation movement, fighting against the aggressor in various chronological periods of our history. It includes studying the achievements in politics, education, science, culture and sports. National patriotic education consists of social, target, functional and organizational aspects etc. It influences all generations, penetrating socio-economic, political, spiritual, legal, pedagogical, relies on education, culture, science, history, state, law aspects of life. It presupposes identifying and implementing of important measures aimed at forming an active life position of young citizens, psychological willingness to enter the state military service and exemplary performance of the official duties. Priorities of this direction and ways of introducing the education is presented in the "National Doctrine of the Development of Education of Ukraine", "The National Strategy for the Development of Education in Ukraine for the Period until 2021", "The National Program for Patriotic Education of Citizens, Development of Spirituality", the Laws of Ukraine "about Education", "About general secondary education". Holding of events as "The descendants of the Cossack glory", "St. Nicholas Festival", "Easter holidays", "Andriivsky Vechornytsi", "Koliadky" etc., that are related to Ukrainian folk traditions is a common practice for V.O. Sukhomlynskyi Mykolaiv National University. Lecturers and students have the opportunity to implement their national patriotic education thanks to cultural and scientific institutions of the city. Every month, students of the Faculty of History take part in the events held by Mykolaiv Regional Scientific Library, M.L. Kropivnitskyi Central Municipal Library, Mykolaiv Regional Museum of Local Lore and its affiliates.

Keywords: patriotic education, national consciousness, students, scientific institutions, educational events, V.O. Sukhomlynskyi National University.

Постановка проблеми. Мета національно-патріотичного виховання полягає у створенні засад для системної і цілеспрямованої діяльності щодо виховання молодшої людини – патріота України готового самовіддано розбудувати її як суверенну, демократичну, правову і соціальну державу, виявляти національну гідність, знати історію і цивілізовано відстоювати свої громадянські права та виконувати обов'язки, сприяти громадянському миру і злагоді в суспільстві, бути конкурентоспроможним, успішно самореалізуватися в соціумі як громадянин, сім'янин, про-

фесіонал, носій української національної культури, готового до захисту вітчизни.

Національно-патріотичне виховання формується на прикладах історії становлення Української державності, українського козацтва, героїки визвольного руху, боротьби з агресором на Донбасі і у Криму, досягнень у галузі політики, освіти, науки, культури і спорту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Національно-патріотичне виховання включає в себе соціальні, цільові, функціональні, організаційні та інші аспекти, охоплює своїм впливом

усі покоління, пронизує всі сторони життя: соціально-економічну, політичну, духовну, правову, педагогічну, спирається на освіту, культуру, науку, історію, державу, право. Це передбачає визначення і реалізацію першочергових і перспективних заходів, спрямованих на формування активної життєвої позиції молодих громадян, психологічної готовності до добровільного вступу на державну, військову службу та зразкове виконання службових обов'язків.

Пріоритетність цього напрямку і шляхи впровадження виховання представлено у «Національній доктрині розвитку освіти України», «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», «Національній програмі патріотичного виховання громадян, розвитку духовності», Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту» [2, с. 96]. Не можна не згадати про працівників освіти і культури, які розробляли програму національно-патріотичного виховання. К.І. Чорна, Г.Г. Ващенко Навіть Ліна Костенко у своїй науковій праці «Гуманітарна аура нації, або ефект головного дзеркала» розглядає проблему патріотичного виховання студента як вже сформованого громадянина своєї держави [1, с. 15].

Нормативно-правовою базою щодо питань патріотичного виховання є Укази Президента України, Накази та Листи Міністерства освіти і науки України: Указ Президента України від 13.11.2014 № 872 «Про День Гідності та Свободи»; Указ Президента України від 13.11.2014 № 871 «Про День Соборності України»; Наказ Міністерства освіти і науки України від 27.10.2014 № 1232 «Про затвердження плану заходів щодо посилення національно-патріотичного виховання молоді».

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Головною ідеєю національно-патріотичного виховання виступає розвиток української держави як якісний чинник розвитку суспільства та нації в цілому. Саме на українських народних традиціях, кращих надбаннях національної та світової педагогіки і психології ґрунтуються форми й методи виховання [3, с. 50]. Реалізація цієї мети припадає саме на освітні заклади. Передусім це стосується закладів вищої освіти, які готують інтелектуальну еліту сучасного українського суспільства.

Формулювання цілей статті. Дана розвідка спрямована на дослідження реалізації національно-патріотичного виховання серед студентів Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського на прикладі історичного факультету.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Миколаївському національному університеті імені В.О. Сухомлинського діє Науково-дослідний центр військово-патріотичного виховання. Його мета – здійснення наукових досліджень та розробок, провадження інноваційної діяльності з проблем військово-патріотичного виховання сучасної молоді; виявлення психолого-педагогічних особливостей військово-патріотичного виховання молоді, проведення комплексного наукового дослідження з військово-патріотичного виховання молоді в єдності всіх його складників спільними зусиллями органів державного управління, а також освітніх закла-

дів, сім'ї, громадських організацій і об'єднань, Збройних Сил України, інших силових структур.

Також, шляхами реалізації національно-патріотичного виховання серед студентів МНУ імені В.О. Сухомлинського є навчальні спеціалізовані курси суспільно-гуманітарного профілю, позааудиторна робота та виховний процес, який сповнений національно-патріотичним змістом.

Крім того, національно-патріотичному вихованню і культурному розвитку студентської молоді приділяють особливу увагу на історичного факультеті. До вже згаданих вище заходів, тут варто додати систематичне відвідування та приймання активної участі студентами-істориками заходів у музеях та бібліотеках міста.

Про систематичність цього процесу на історичному факультеті МНУ імені В.О. Сухомлинського свідчить звітна документація.

Так, з 2015 н.р. студенти історичного факультету приймали участь у заходах на базі Миколаївського обласного краєзнавчого музею:

- круглий стіл «Роль українського козацтва в освоєнні земель Північного Причорномор'я та збереженні традицій українського народу» (12.10.2015 р.);

- круглий стіл «Проблеми територіальної геральдики України» (18.11.2015 р.);

- круглий стіл «Трагічні сторінки історії України» (до вшанування загиблих від голоду першої половини ХХ ст.)» (25.11.2015 р.);

- науково-практичний семінар «Геральдика Миколаївщини: традиції, сучасність та перспективи розвитку» на базі Миколаївського обласного краєзнавчого музею (1 грудня 2015 р.). Зустріч з І.Д. Янушкевичем (членом УГТ, автором сучасних гербів населених пунктів) [5, арк. 21];

- круглий стіл «Україна славить своїх героїв» (до Дня захисника України) (13 жовтня 2016 р.);

- участь двох команд у турнірі з гри «Миколаївський магнат» серед учнів ЗОШ та студентів м. Миколаєва (10.11.2017 р., 15.11.2017 р.).

Миколаївська обласна універсальна наукова бібліотека ім. О. Гмирьова (з 2019 р. – Миколаївська обласна універсальна наукова бібліотека) організувала та залучила до участі студентів-істориків у таких заходах:

- круглий стіл «Чорні крила Голодомору: Голодомор 1932-1933 рр. – нестихаючий біль України» (до 84-ї річниці трагедії)» (26.11.2015 р.) [5, арк. 21];

- засідання наукової студії «Освіта Миколаївщини: нові наукові орієнтири» (28.03.2017 р.);

- зустріч «Діти і війна» (до Міжнародного дня визволення в'язнів фашистських концтаборів) (10 квітня 2017 р.);

- науково-практична конференція «Українська революція 1917-1921 рр.: погляд з ХХІ ст.» (26 квітня 2017 р.) [6, арк. 33];

- фотовиставка Олексія Фурмана «Життя після Поранення» до Дня захисника України (12.10.2017 р.);

- історична зустріч-бесіда «Знаю історію українського козацтва» (17.10.2017 р.);

- участь команди 1 курсу у вікторині «Знаю історію українського козацтва» (17.10.2017 р.);

- круглий стіл «Не погасне біль Голодомору» (до річниці трагедії)» (23.11.2017 р.);

- VI Регіональна виставка-форум «Українська книга та преса на Миколаївщині» (05.12.2017 р.);

– зустріч з Ю. Поліщук – миколаївською художницею-графіком, автором серії листівок «Миколаїв, я люблю тебе» (05.12.2017 р.);

– зустріч із співробітниками Обласного центру пошукових досліджень та презентація циклу науково-документальних фільмів «Справа №» (05.12.2017 р.) [7, арк. 18].

Студенти історики не тільки відвідують такі заходи у якості слухачів, ай приймають активну участь (виступають із доповідями, ведуть дискусії тощо).

Крім того, студенти історичного факультету є постійними відвідувачами постійно діючих

експозицій музейних установ Миколаївщини. Так, майже щомісяця відбуваються екскурсії до Музею суднобудування та флоту, Музею історії пожежної справи, Музею заводу імені 61 комунара, Миколаївського обласного художнього музею ім. В.В. Верещагіна, Музею «Підпільно-партизанський рух на Миколаївщині в роки Великої Вітчизняної війни. 1941-1944 рр.» [8, арк. 23].

Висновки. Свідченням результативності такої виховної роботи – є стійка громадська позиція студентства, відповідальність, висока патріотичність, любов до своєї землі, шанобливе та турботливе ставлення до національної пам'яті.

Список літератури:

1. Бех І.Д., Чорна К.І. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. Київ, 2014. 29 с.
2. Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава, 1994. 162 с.
3. Руденко Ю. Основи сучасного українського виховання. Київ, 2003. 96 с.
4. Закон України «Про освіту» (редакція 2017 р.). URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172145.html
5. Архів Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Звіт кафедри історіографії та джерелознавства за 2015-2016 н.р.
6. Архів Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Звіт кафедри етнології та спеціальних історичних дисциплін за 2016-2017 н.р.
7. Архів Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Звіт кафедри історії за 2017-2018 н.р.
8. Архів Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Звіт кафедри історії за I семестр 2018-2019 н.р.

References:

1. Bekh, I.D., & Chorna, K.I. (2014). *Prohrama ukrains'koho patriotychnoho vykhovannia ditej ta uchniv'skoi molodi* [Ukrainian Patriotic education program for children and student youth]. Kyiv. (in Ukrainian)
2. Vaschenko, H. (1994). *Vykhovnyj ideal* [Educational ideal]. Poltava. (in Ukrainian)
3. Rudenko, Yu. (2003). *Osnovy suchasnoho ukrains'koho vykhovannia* [Fundamentals of modern Ukrainian education]. Kyiv. (in Ukrainian)
4. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» (redaktsiia 2017 r.) [Law of Ukraine "On Education" (2017 edition)]. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172145.html (in Ukrainian)
5. Arkhiv Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.O. Sukhomlynskoho. Zvit kafedry istoriohrafii ta dzhereloznavstva za 2015-2016 n.r.
6. Arkhiv Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.O. Sukhomlynskoho. Zvit kafedry etnologii ta spetsialnykh istorychnykh dystsyplin za 2016-2017 n.r.
7. Arkhiv Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.O. Sukhomlynskoho. Zvit kafedry istorii za 2017-2018 n.r.
8. Arkhiv Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.O. Sukhomlynskoho. Zvit kafedry istorii za I semestr 2018-2019 n.r.